

КУЧЕРЕНКО Оксана Миколаївна,

канд. мед. наук., доцент,

Вінницький національний медичний університет

ім. М. І. Пирогова

ORCID ID: 0000-0003-3598-7741

ЧАЙКА Григорій Васильович,

д-р. мед. наук., професор,

Вінницький національний медичний університет

ім. М.І. Пирогова

ORCID ID: 0000-0001-9560-8737

Україна

РАННЯ СЕКСУАЛЬНА АКТИВНІСТЬ: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ

Сексуальне життя – це лише незначна частина людського буття і займає менше 1 % його тривалості. Але є надважливим показником, оскільки є складовою частиною якості проживання та існування людини, як індивіда. Не зважаючи на це, статеве життя розпочинається у всіх індивідуально. У когось ранній сексуальний дебют сприяє розвитку сексуальності та формуванню здорового сексуального життя в майбутньому, а у когось – з точністю до навпаки призупиняє його. Важливим є і отримання достовірної правильної інформації та підтримки у цей час від оточуючих близьких людей. Зрозуміло, що лише незначна частина підлітків звернеться за порадою до кваліфікованих працівників, лікарів, психологів чи принаймні до батьків. Решта шукає схвалення саме в комфортному для них середовищі, середовищі рівних собі людей, а саме серед однолітків. Найважливішим фактором, який приваблює молодь до групи однолітків виступає рівноправність її учасників: всі знаходяться на однакових правах та мають рівні обов'язки перед групою. Колектив однолітків, їхнє референтне оточення, добровільно функціонує на основі спільних інтересів та заведених порядків¹.

У цій спільноті підлітки відчують солідарність однолітків, оскільки мають подібні задачі, обов'язки, тривоги та проблеми. Знаходження серед

1 Jamieson, L. K., & Wade, T. J. (2011). Early age of first sexual intercourse and depressive symptomatology among adolescents. *Journal of sex research*, 48(5). P. 450-460; Carcedo, R. J., Fernández-Rouco, N., Fernández-Fuertes, A. A., & Martínez-Alvarez, J. L. (2020). Association between sexual satisfaction and depression and anxiety in adolescents and young adults. *International journal of environmental research and public health*, 17(3). 841 p.

«собі рівних» формує почуття емоційного благополуччя. Саме того відчуття, якого не можуть дати батьки в цей період життя. Навіть психологічно комфортне і правильне ставлення батьків до своєї дитини в цей час не є базисним та основним для підлітка. Основна оцінка і самоцінність формується у молодій людини із ставлення референтного оточення. Як відомо, самооцінка – важливий компонент самоусвідомлення людини, її самоствердження та ставлення до оточуючих. Найкращий вихід із даної ситуації, звісно, спілкування із кваліфікованим спеціалістом, в ролі якого може виступати дитячий психолог чи психотерапевт. Проте, слід звернути увагу не лише на комунікацію зі кваліфікованим працівником протягом декількох годин в тиждень, але і підтримання здорової атмосфери вдома. Адже значну частину часу дитина проводить саме вдома, саме в цьому оточенні формується самооцінка та характер підлітка, зокрема і підсвідоме копіювання поведінки дорослих, – імпринтинг. На жаль, далеко не всі батьки підтримують своїх дітей у їхніх починаннях, інтересах та хобі, не говорячи про сексуальне життя. Недовіра, яка формується між підлітком і рідними – це тривалий процес, і питання не одного року. Саме від батьків залежить сексуальні вподобання та контакти, початок інтимного життя та формування сексуальності загалом, яким би дивним дане твердженням не здавалося б. Для когось припустимим є ранній сексуальний дебют, натомість для інших – неможлива навіть думка про це.

Протягом 3–4 годин перебування у референтній групі молода людина відчуває себе комфортно як емоційно так і фізично, змінюється ставлення підлітка до самого себе. Цей період вільний від критики, спонукань, тиску «зверху», сповнений позитиву та повного само-сприйняття.

Протягом багатьох років спостереження Патрік Мак Тер встановив, що захоплення підлітків колекціонуванням, моделюванням, читанням певної літератури, вивчення комп'ютерних технологій у більшості випадків залежить від однолітків, а не від зусиль чи думки батьків. Останні, на даному етапі життя дітей, не виступають авторитетами, а скоріше навпаки².

Саме тому є таким важливим, обирати для дитини референтне середовище спілкування, адже саме там формуються його вподобання та цінності в житті.

2 Bresin, K., & Schoenleber, M. (2015). Gender differences in the prevalence of nonsuicidal self-injury: A meta-analysis. *Clinical psychology review*, 38. P. 55-64; Coles, M. E., Ravid, A., Gibb, B., George-Denn, D., Bronstein, L. R., & McLeod, S. (2016). Adolescent mental health literacy: Young people's knowledge of depression and social anxiety disorder. *Journal of Adolescent Health*, 58(1). P. 57-62.

Як правило, емоційна та практична залежність від групи триває рік-півтора. Відчуття абсолютного злиття з більшою частиною групи, «розчинення» у її інтересах, діях, спілкуванні, співпадає з максимальною концентрацією статевих гормонів і надає відчуття рішучості та авторитетності серед однолітків. Досягається максимально допустиме становище в груповій ієрархії. Саме «під приналежності до групи», який триває 3 – 4 місяці, на думку багатьох фахівців, є найщасливішим періодом підліткового життя, а для чоловіків так є найкращим періодом всього їхнього життя.

Починаючи з 2021 року і по теперішній час, в рамках вибіркової дисципліни «основи сексології та сексопатології» на базі кафедри акушерства та гінекології № 1 Вінницького Національного Медичного Університету ім. М.І. Пирогова проводиться анкетування та комплексне клініко-психологічне обстеження студентів-медиків 4-го та 5-го року навчання з використанням патопсихологічних методик.

Для внесення прояснення в сфері сексуальної освіти була створена анонімна анкета, яка включає 25 запитань, що послідовно описують: початок статевого життя, сексуальну орієнтацію, задоволеність від дебюту та сексуальної активності загалом, мотиви, очікування, готовність, причини вступу та причини відсутності сексуальної активності, наявність постійних романтичних та сексуальних відносин, загальна кількість статевих партнерів та кількість за останній рік, кратність сексуальних контактів, використання засобів контрацепції, досвід позагенітальних статевих контактів, ставлення до маструбації та ін. Для більш глибокого вивчення даної ситуації були проведені патопсихологічні методики самооцінки депресії (Patient Health Questionnaire – PHQ-9), тест на виявлення ознак вегетативних змін (тест А. М. Вейна) та тест на наявність тривожних розладів (*General Anxiety Disorder* – GAD-7) для кожного студента. Загалом було опитано 1118 вітчизняних та іноземних респондентів. Середній вік опитаних $M \pm SD$ 22.5 ± 2.5 р. Анкетування було анонімним, з добровільною згодою кожного учасника.

Отримані данні висвітлені нами у вітчизняних та зарубіжних виданнях³.

3 Kucherenko O., Chaika H., Dan N., Masik O. (2022). Actual problems of sexual knowledge among students of National Pirogov memorial medical university, Vinnytsya. *Reports of Vinnytsia national medical university*, 26(1). DOI: 10.31393/reports-vnmedical-2022-26(1)-22 [in Ukrainian]; Kucherenko O., Chaika H., Dan N. (2022). Distribution of vegetative dysfunctions and depressive positions among sexually active students and students without sexual debut of National Pirogov memorial medical university, Vinnytsya. *Reports of Vinnytsia national medical university*, 26(2). DOI: 10.31393/reports-vnmedical-2022-26(2)-24 [in Ukrainian]; Kucherenko O., Chaika H. (2022). Comparative characteristics of the prevalence of autonomic dysfunction and depressive disorders among sexually active and inactive foreign students of National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya. *Acta Scientific Gastrointestinal Disorders*, Volume 5 Issue 9. DOI: 10.31080/ASGIS.2022.05.0479; Kucherenko O. (2022). Factors associated with academic performance among sexually active and inactive international students of National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya. *Věda a perspektivy*, 8(15). P. 215–224. DOI:10.52058/2695-1592-2022-8(19)-215-224 Kuche-

При опитуванні студентів-медиків ми встановили та звернули увагу на те, що сексуально активнішими є вітчизняні студенти $84 \% \pm 3.4 \%$, порівняно з іноземними $50.6 \% \pm 6.6 \%$ (табл. 1.).

Таблиця 1

**Розподіл вітчизняних та іноземних студентів
згідно із сексуальною активністю**

Вітчизняні студенти n=503 (P±m %)		Value P*	Іноземні студенти n=615 (P±m %)		Value P**
Сексуально активні	Сексуально неактивні		Сексуально активні	Сексуально неактивні	
423 (84 %±3.4 %)	80 (16 %±3.4 %)	p≥0.05	311	304	p≥0.05

P* ≥0.05 SE: Standard error

p**≥0.05 SE: Standard error

На прикладі опитаних студентів-медиків ми оцінили їхнє ставлення до раннього сексуального дебюту, який в більшій мірі притаманний для вітчизняних респондентів. До 15 річного віку 6.4 % вітчизняних та 7.7 % іноземних студентів мали свій сексуальний дебют, у віці 16-18 років сексуальне життя розпочали 74 % вітчизняних студентів і лише 20.9 % іноземних, у віці 19-20 років сексуально активними стали 14.6 % вітчизняних та 30.9 % іноземних студентів. Цікавим є те, що пізній сексуальний дебют більш притаманний для іноземних студентів – $40.5 \% \pm 2.87 \%$, порівняно із $4.9 \% \pm 1.27 \%$ вітчизняними респондентами (табл. 2.).

Таблиця 2

**Розподіл сексуально активних вітчизняних та іноземних
студентів згідно з віком сексуального дебюту**

Вік сексуального дебюту	Сексуально активні вітчизняні студенти n=423 (P±m %)	Сексуально активні іноземні студенти n=311 (P±m %)	Value P
До 15 років	27 (6.4 % ± 1.39 %)	24 (7.7 % ± 1.495 %)	p≥0.05
16-18 років	313 (74 % ± 2.57 %)	65 (20.9 % ± 2.38 %)	
19-20 років	62 (14.6 % ± 2.03 %)	96 (30.9 % ± 2.71 %)	
Старші 21 року	21 (4.9 % ± 1.27 %)	126 (40.5 % ± 2.87 %)	

P ≥0.05 SE: Standard error

renko O., Chaika H. (2022). Aspects of sexual life that are associated with the occurrence of depressive disorders and autonomic dysfunction among medical students of National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya. EUREKA: Health Sciences, 4. P. 57–66. DOI: 10.21303/2504-5679.2020.002648.

Також студенти були опитані щодо задоволеності своїм сексуальним дебютом. Встановлено, що 70.9 % вітчизняних студентів задоволені своїм сексуальним дебютом. Серед тих, хто розпочав свою сексуальну активність до 15 річного віку задоволеними залишилися 62.7 % $\pm$ 2.26 % опитаних, серед 16-18 річних – 62.9 % $\pm$ 4.18 %, серед 19-20 річних – 81.5 % $\pm$ 3.31 % відповідно. Ті респонденти, які розпочали сексуальне життя після 21 року залишилися задоволеними 95.2 % $\pm$ 2.08 % студентів-медиків. Ми встановили статистично достовірну залежність між віком сексуального дебюту і задоволеністю від нього у вітчизняних студентів $t=2.8$ ($p \geq 0.05$). Чим молодший вік вступу в статеве життя, тим менша задоволеність від нього, і відповідно чим старший вік вступу в сексуальне життя – тим більша задоволеність (табл. 3.).

Опитування іноземних студентів показало, що 83.6 % задоволені початком свого сексуального життя. Дані розподілені наступним чином: 66.6 % $\pm$ 3.015 % респондентів, які розпочали сексуальне життя до 15 річного віку залишилися задоволені, 81.5 % $\pm$ 4.53 % студентів у віці 16-18 років теж мали позитивний досвід, 84.1 % $\pm$ 5.14 % серед 19-20 річних також мали успішний дебют. Найвищі показники отримані серед тих, хто розпочав сексуальне життя після 21 річного віку – 88.7 % $\pm$ 5.44 % опитаних (табл. 3.).

Таким чином, встановлено статистично достовірну залежність між віком сексуального дебюту і задоволеності від нього $t=4.3$ ($p \geq 0.05$). Чим молодший вік вступу в статеве життя, тим менша задоволеність, і, відповідно, чим старший вік вступу в сексуальне життя – тим більша вдоволеність (табл. 3.).

Таблиця 3

Вікова задоволеність сексуальним дебютом серед сексуально активних вітчизняних та іноземних студентів

Вік сексуального дебюту	Задоволені вітчизняні студенти n=300 (P $\pm$ m %)	Задоволені іноземні студенти n=260 (P $\pm$ m %)	Value P
До 15 років	17 (62.7 % $\pm$ 2.26 %)	16 (66.6 % $\pm$ 3.015 %)	$p \geq 0.05$
16-18 років	196 (62.9 % $\pm$ 4.18 %)	53 (81.5 % $\pm$ 4.53 %)	
19-20 років	50 (81.5 % $\pm$ 3.31 %)	80 (84.1 % $\pm$ 5.14 %)	
Старші 21 року	20 (95.2 % $\pm$ 2.08 %)	111 (88.7 % $\pm$ 5.44 %)	

P ≥ 0.05 SE: Standard error

Відсутність сексуального життя вітчизняні та іноземні студенти пов'язали з наступними факторами: релігія, страх, психологічна неготовність, утримання та збереження цноти до вступу в шлюб, насилля в минулому та відсутність партнера (рис. 1, рис. 2).

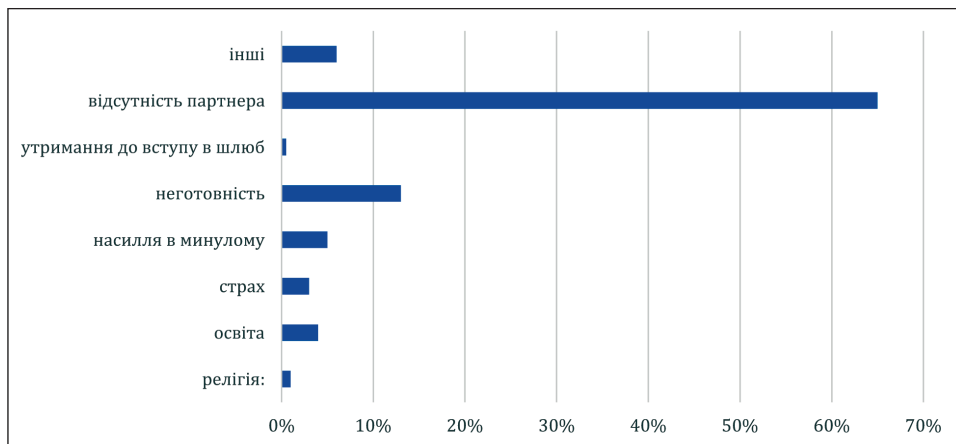

Рис. 1. Причини відсутності сексуального життя серед вітчизняних студентів

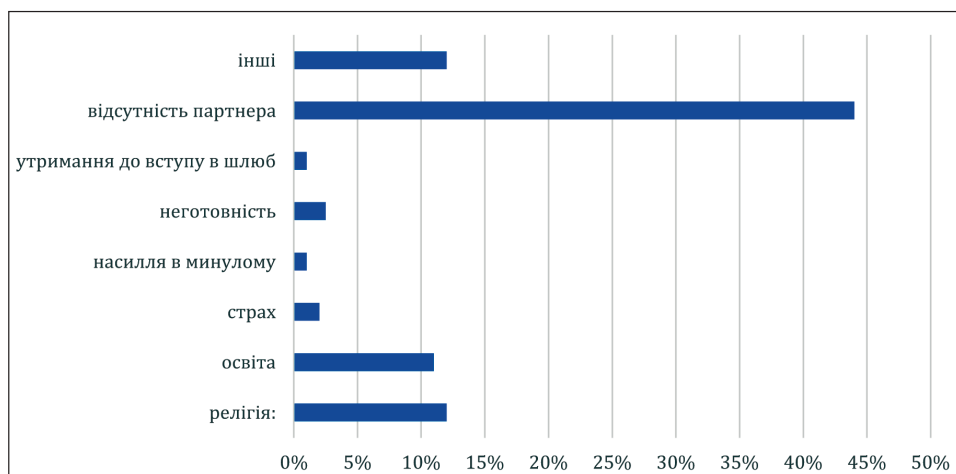

Рис. 2. Причини відсутності сексуального життя серед іноземних студентів

Таким чином, отримані наступні дані: для вітчизняних студентів основною причиною відсутності сексуального життя стала саме відсутність сексуального партнера, натомість іноземні студенти-медики пов'язали відсутність статевого життя з релігійними обмеженнями, важливістю здобуття вищої освіти, утриманням до вступу в шлюб та, звісно ж, відсутністю сексуального партнера. При цьому лівова частина студентів відмітила саме відсутність психологічно підходящого партнера.

Говорячи про ранню сексуальну активність, слід все ж таки відмітити, що молодь не має можливості отримати достатню і коректну інформацію у такому юному віці. В силу як відсутності можливості, так і психологічної готовності. Підліток, у віці до 15 років, не здатен зрозуміти фізіологію, анатомію та функціонування органів статеві системи в повному обсязі, досягнути глибини та індивідуальності кожної людини. На жаль, молодь соромиться звернутися за роз'ясненнями до дорослих спеціалістів і черпає відповіді з терен інтернету. Мережеві знання розраховані на формування надстимулу для формування збуджуючого ефекту та зацікавлення. Тому так багато підлітків розчаровуються в реальному житті, почавши свій сексуальний шлях, який зовсім не схожий на картинку з монітора. Отримавши правильну інформацію молода людина може розпочати своє сексуальне життя більш успішно та гармонійно, сформувавши позитивну домінанту на багато років вперед.

DOI: 10.51587/9798-9866-95990-2023-013-32-38

ОЛІЙНИК Марина Валеріївна,

канд. мед. наук, доцент,

ННЦ «Інститут біології та медицини»

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ORCID ID: 0000-0002-4933-8331

ЧАБАН Тарас Іванович,

д-р мед. наук., професор,

ННЦ «Інститут біології та медицини»

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ORCID ID: 0000-0002-4310-5465

Україна

ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ПІД ЧАС СИНХРОННИХ ОНЛАЙН-СЕСІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ КЛІНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Дистанційне навчання у віртуальних класах вперше рутинно увійшло в навчальне життя педагогів і студентів-медиків під час пандемії Covid-19, а з початком повномасштабного російського вторгнення ця організаційна модель навчання в Україні стала практично вимушеною академічною нормою чи не в більшості регіонів країни передусім заради необхідності забезпечити безпеку студентів. В цих умовах особливо складна задача постала перед викладачами